

DİR Kapsamında Tecil-Terkin Uygulamasının Sona Ermesi ve İhracatçılar Üzerindeki Finansal Etkileri

1. Giriş

Türkiye'nin ihracata dayalı büyüme stratejisinde önemli bir kaldıraç görevi gören Dahilde İşleme Rejimi (DİR), yerli üreticilerin küresel rekabet ortamında girdi maliyetlerini düşürerek fiyat avantajı sağlamalarını amaçlamaktadır. Bu rejimin en etkin teşvik enstrümanlarından biri olan tecil-terkin sistemi, ihracatçının hammadde temini aşamasında finansman maliyetine katlanmadan üretim yapabilmesine olanak tanımaktaydı. 3065 Sayılı KDV Kanununun Geçici 17'nci maddesinde **"Dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak maddelerin 31/12/2025 tarihine kadar tesliminde Katma Değer Vergisi Kanununun 11 inci maddesinin 1 numaralı fıkrasının (c) bendi hükümlerine göre, bölgeler, sektörler veya mal grupları itibarıyla işlem yaptırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir. Bu maddenin uygulanmasında ihracat süresi olarak anılan bentteki süre yerine bu rejimlerle öngörülen süreler esas alınır. İhracatın şartlara uygun olarak gerçekleştirilmemesi halinde zamanında alınmayan vergi, vergi ziyası cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte alıcıdan tahsil edilir."** hükmü yer almaktadır. Ancak KDV Kanununun Geçici 17'nci maddenin süre uzatımı yapılmamış ve 1/1/2026 tarihi itibarıyla uygulama sona ermiştir.

Bu uygulama, yaklaşık 27 yıldır devam eden **"nakit çıkışsız girdi temini"** modelinin yerini, verginin önce ödendiği ve ardından iade talep edildiği daha maliyetli bir sürece bırakması anlamına gelmektedir. Bu değişim, sadece bir vergi tekniği farklılığı değil, aynı zamanda ihracatın finansman yapısında yaşanacak köklü bir değişimi de gerektirmektedir.

2. Yasal Çerçeve ve Uygulamanın Tarihsel Gelişimi

KDV Kanunu'nun Geçici 17'nci maddesi, Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) sahibi mükelleflere yapılan mal teslimlerinde, verginin satıcı tarafından hesaplanıp tarh edilmesini ancak tahsil edilmeyerek tecil edilmesini, ihracat taahhüdünün gerçekleşmesiyle de bu verginin terkinini öngörmekteydi. Başlangıçta 1990'lı yılların sonundaki ekonomik konjonktür gereği geçici bir süreliğine getirilen bu düzenleme, ihracatın artırılması hedefleri doğrultusunda 2025 yılı sonuna kadar çeşitli kanuni düzenlemelerle en son 7256 sayılı Kanun ile 31/12/2025 tarihine kadar uzatılmıştır. Ancak, yeni bir yasal düzenleme veya süre uzatımına dair Cumhurbaşkanlığı Kararı alınmaması sebebiyle, söz konusu madde **1/1/2026 itibarıyla mülga duruma düşmüş; böylece yurt içi alımlarda tecil-terkin imkanı tamamen ortadan kalkarak genel KDV hükümleri ve iade mekanizması tek geçerli yol haline gelmiştir.**

3. Değişimin Ekonomik ve Operasyonel Yansımaları

3.1. Finansman Yükü ve İşletme Sermayesi Sorunsalı

Tecil-terkin sisteminin ilga edilmesiyle birlikte, ihracatçı firmalar **hammadde alım aşamasında genel oranlar üzerinden (%1, %10 veya %20) hesaplanan KDV tutarını tedarikçiye nakden ödemek** zorunda kalacaktır. Küresel piyasalarda sermaye maliyetlerinin yüksek seyrettiği ve kredinin daraldığı bir dönemde, bu vergi tutarının üretim ve ihracat süreci boyunca ortalama 3 ila 6 ay vergi dairesi nezdinde "**atıl**" kalması, işletmelerin nakit akışını ciddi şekilde bozacaktır. Firmaların üretim için ayırdığı işletme sermayesinin bir kısmının "**vergi finansmanına**" kaydırılması, hem yeni yatırımların ertelenmesine hem de dış pazarlarda daha yüksek maliyetli fiyat teklifleri verilmesine yol açarak rekabet gücünü aşındırma riski taşımaktadır.

3.2. Yurt İçi Tedarik Zinciri ve İthalata Eğilim Riski

Dahilde İşleme Rejimi çerçevesinde yurt dışından yapılan hammadde ithalatlarında KDV muafiyeti, şartlı muafiyet sistemi gümrük mevzuatı uyarınca devam etmektedir. Buna mukabil, yurt içinden yapılan alımların KDV'li hale gelmesi, ihracatçılar için "**vergi finansmanı yükünden kaçınma**" motivasyonu ile ithalata yönelmeyi daha cazip bir seçenek haline getirebilir. Yerli hammadde üreticilerinden mal almak yerine, nakit çıkışı gerektirmeyen ithal girdilere yönelmek, yerli tedarik zincirinin zayıflamasına ve "**yerlileşme**" stratejisiyle çelişen bir ithalat artışına zemin hazırlayabilir. Bu asimetrik yapı, yerli yan sanayinin pazar payını daraltarak dış ticaret dengesi üzerinde olumsuz bir baskı kurma potansiyeline sahiptir.

3.3. Vergi İdaresi ve Denetim Süreçlerindeki Yoğunluk

Sistemsel bu değişiklik, binlerce ihracatçının her ay düzenli olarak "**KDV İadesi**" talebiyle vergi dairelerine başvurması sonucunu doğuracaktır. Bu hacimsel artış, bir yandan Yeminli Mali Müşavirlerin (YMM) tasdik raporu hazırlama ve denetim süreçlerini aşırı derecede yoğunlaştırırken, diğer yandan vergi idaresinin iade birimleri üzerindeki inceleme yükünü maksimize edecektir. İade taleplerinin yasal süresinde sonuçlandırılmaması veya bürokratik engellere takılması, ihracatçının alacağını geç tahsil etmesine neden olacak; bu da enflasyonist ortamda paranın zaman değerinin kaybı yoluyla ihracatçının reel finansman maliyetini daha da yukarı çekecektir.

4. Sonuç

Tecil-terkin uygulamasının sona ermesi, Türk ihracat modelinde hammadde tedarik aşamasındaki finansman avantajını ortadan kaldıran ve ihracatçının sırtındaki mali yükü doğrudan artıran önemli bir gelişmedir. Yaklaşık otuz yıldır uygulanan bu sistemin kaybı, özellikle öz sermayesi zayıf olan imalatçı-ihracatçılar için ciddi bir likidite sıkışıklığı yaratma potansiyeline sahiptir. Firmaların, satış bedelinin bir kısmını vergi olarak ödeyip bu tutarı aylar sonra iade alacak olması, sermaye devir hızını düşürerek küresel piyasalardaki rekabetçi fiyatlama stratejilerini zayıflatacaktır.

Sürecin yarattığı en büyük yapısal risk, yerli üretimi teşvik etmesi beklenen vergi politikalarının, mevcut haliyle dolaylı yoldan ithalatı özendirmesidir. DİİB kapsamında ithal edilen mallarda KDV muafiyetinin devam etmesi, ancak yurt içi alımların KDV'li hale gelmesi, akılcı ekonomik aktörleri yerli tedarik zincirinden kopararak ithalata yöneltebilir. Bu

durumun, Türkiye'nin cari açığı düşürme ve üretimde yerleşme hedefleriyle çelişebileceği ve yerli hammadde üreticilerinin pazar kaybına uğramasına neden olabileceği öngörülmektedir.

İhracat ekosisteminin bu yeni döneme uyum sağlayabilmesi için kamu otoritelerinin iade süreçlerini hızlandıracak yeni mekanizmalar geliştirmesi elzemdir. Hızlandırılmış İade Sistemi (HİS) kriterlerinin daha geniş bir mükellef kitlesine yayılması ve KDV iadelerinde teminat maliyetlerini düşürecek düzenlemelerin yapılması, piyasadaki nakit sıkışıklığını hafifletebilir. Nihai olarak, yerli üretimi ve ihracatı korumak adına **Geçici 17'nci. maddenin kalıcı bir düzenlemeye dönüştürülmesi veya benzer bir muafiyet modelinin yeniden ihdas edilmesi**, Türkiye'nin dış ticaret sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

GÜNCELLEME NOTU:

KDVK'nın Geçici 17'nci maddesinde, 23/1/2026 tarihli 7573 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "31/12/2025" ibaresi "31/12/2030" şeklinde değiştirilmiştir. Bu düzenleme ile süre uzatımı gerçekleştirilmiş oldu.

Ferdi Asım Hellaç
Mali Müşavir

YASAL UYARI : İnternet sitemizde yer alan yazıların tüm hakları saklıdır. Ancak yazar ve site kaynağının aktif linkine yer verilerek alıntı yapılabilir. YAZILAR AYNEN YAYIMLANAMAZ. Aksi yönde eylemler hakkında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki tazminat ve ceza hükümlerinin uygulanması için hukuki süreçler başlatılacaktır.

Kaynak : <https://hellac.com/blogdetay/dir-kapsaminda-tecil-terkin-uygulamasinin-sona-ermesi-ve-ihracatcilar-uzerindeki-finansal-etkileri>
Erişim Tarihi : 25.05.2026